Ч. I. Львів, понеділок дня 1. (14.) січня 1907. Річник XI.

РУСЛАН

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор
на чверть року . . 5 кор.
на місяць . . . 1·70 кор.

За границею:
цілий рік . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . 8 рублів
або 18 франків
Поодиноке число по 10 сот.

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о $5\frac{1}{2}$ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. пл. Дамбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

З Новим роком!

(+) З новим роком є звичай подавати огляд подій минувшого року а до того навязувати вигляди на найблизшу бодай будучину. Сим разом зміна року має більше чим звичайне значінє, особливо в нашій державі, а тим самим і для нашого народу, має значінє почину нової політичної доби. З минувшим роком закінчує ся в Австриї доба політичного устрою і розвитку, основаного на давних станових привілеях, а починає ся дальша доба розвитку, опертого на участи широких верств народних в політичнім і суспільнім житю та в державнім перестрою. Тим то теперішна зміна року має справді історичне значінє.

Виборча реформа, основана на праві загального голосованя викличе без найменшого сумніву так важні переміни у вигляді та державнім житю старинної Габсбурскої монархії, що они не можуть остати без вельми важного впливу навіть в дальшій будучині. Задля того можна без прибільшуваня назвати виборчу реформу, яка небавом стане законом, історичною подією, котра закінчує оден розділ державного розвитку а підготовляє перехід до розділу зовсім нового.

Вже перед десяти роками виступили на перше місце парляментарної видівні домаганя виборчої реформи, але тоді в державній раді панував такий невідрадний розлад і заколот, що тоді було перевести таку велику реформу. До того ще й серед парляментарних сторонництв був так сильний опір против розширеня виборчого права, що переломити сей опір не було так легко. Але й в теперішній раді державній обставини не були прихильні для переведеня так далекосяглого і трудного законодатного діла. Ослабленій кількалітною обструкцією посольскій палаті вложено в останнім році еї єствованя таку трудну задачу. А переведенє сеї задачі було в Австриї тим труднійше, що крім політичних і суспільних ріжниць тут так яскраво стоять проти себе ріжниці национальні. Від самого почину конституцийної доби веде ся в Австриї национальна боротьба і не повело ся доси її закінчити, отже о скількож більша була тут трудність уложити виборчу реформу, щоби її серед тих национальних суперечностий перевести в державній раді.

Якнебудь однак теперішня виборча реформа випала викривленою і латаною, якнебудь она заподіває великі кривди слабшим народностям а особливо рускому народови, всеж таки супроти застарілої дотеперішньої системи є она поступом вперед, всеж она подає вже спромогу перегодом направити сї хиби, поповнити сї недостачі, які в ній задержали ся. Вийшла она з компромісів на всї боки і яко компромісове діло має свої слабі сторони. Два міністерства упали через сю реформу, але на останку третьому повело ся її з великими перепонами довершити. Давна Шмерлінґівска державна рада з верховладою німецкого живла пережила ся, инші народности, а також недопущені до законодатної участи народні верстви домагали ся також щоби й їх покликано до законодатної роботи. Здавало ся ще перед роком, що неможливо буде так далекосяглу реформу перевести. Одначе угорске пересиленє, події в Росиї і внутрішня потреба перестрою державної ради на нових основах приспішили се діло і довершили єго. З новим роком починає ся і нова доба в законодатнім житю Австриї.

Алеж так само в другій половині старої Габсбурскої монархії, в Угорщині, склали ся многоважні події, які вповадили важні зміни в сій державі і підготовляють в недалекій будучині ще дальші далекосяглі переміни в державнім устрою. В минувшім році обняло там владу сторонництво независимців а при державній кермі стануло вправді коаліцийне міністерство, одначе в дійсности

Невміряка.

Історична фантазия в одній дії.
Написав
Зенон Наколесник.

ОСОБИ:
Дівчина
Улан
Ґвардист
Козак-невміряка.
Улани, Ґвардисти, Народ.
Річ діє ся над Дніпром в минувшині, теперішности і будучині.

В глубині степ, на якім розляв ся широко Дніпро. На лівій стороні замок з тяжкою, кованою брамою. На правій серед вишневого садка достатня хата, пошита соломою. Чудові згуки несуть ся над околицею: між тихим жужанєм бжіл, чути коротке, уриване лящанє соловейка, тремтючий спів жайворонка і веселе пітьпілітьканє перепелиці. Довкола сонящно, любо.

Дівчина.
(Виходить з хати убрана пишно в розкішний україньский стрій; на голові в неї стрічка з цьвітів, а між ними сяє ясне сьвітло, наче зірка; на грудях богате намисто. Поглянувши напротив на палату, жахнула ся).

Що се там по той бік шляху
З камення, окуте в бляху?
Через ніч якась палата
Станула напротив хати?!
(розглядає ся довкола)
От і степ мій викошений
І ставок спущений,
Череда пішла в ростоки
Й челяди нема!
Смутку ти мій чорноокий,
Жалости німа!
За тобою я не бачу
Сьвіта білого, а плачу
Плачу, сльози проливаю,
Як на милого згадаю!
Деж ти, рицарю мій славний
Деж, побіднику ти давний
Де, козаче — невміряко!
Я тебе люблю однако
Хоть минуло сотки літ,
Як пішов походом в сьвіт, —
Поверни коханий мій,
В серце влий нових надій!

Улан.
(в богатім мундурі, нагадуючім давне польске військо, виходить з двора).
Гей, а що отсе до дітька
Виспівує так сусідка?
Я звик до полудня спать,
Як ти сьмієш верещать?

Дівчина.
Хто ви, пане, розкажіть?

Улан.
Хто? не знаєш? Твій сусід!

Дівчина.
Як ви трафили сюди?
Через той широкий степ?

Улан.
Вжеж найшов я ті сліди,
Де течуть молока й мед!
Звідки сонце рано сходить,
Де земля пшеницю родить!

Дівчина.
Алеж се моя земля,
Україна їй імя!

є се правительство незавнсимців, котрі нині розпоряджають більшостию і в краю і в соймі.

Ще перед трема роками почало ся політичне і парляментарне пересиленє за міністерства Селя і перегодом показало ся, що се є пересиленє дуалїстичної форми монархії, придуманої перед сорока роками Деаком. Спільне війско яко видимий знак сеї звязи, що лучить обидві половини монархії, стало предметом безнастанних нападів з боку независимців. Ще міністерство ґр. Тіси, хоч вже й оно значно віддалило ся від первісних основ угоди з 1867 р., намагало ся спасти дуалїстичну форму, але страшне пораженє лїберального сторонництва в соймових виборах, сеї головної підпори дуалїзму і ідеї Деака, положило конець дотеперішній політиці. Вправді ще на око держить ся давна будівля дуалїстична, а змаганє до економічної і військової самостійности Угорщини стрічає ще супротивности в Короні і економічних потребах краю, але доля угоди з 1867 року є вже майже рішена сею обставиною, що владу в свої руки взяло сторонництво независимців.

Сї події відбивали ся очевидно також і на Австриї, де правительство без призволу делєґациї а навіть без означеня квоти давало засоби на спільні потреби. Скоро лише зависимці захопили державну керму в свої руки, дали Австриї і монархії відчути свій вплив і свою силу. Они повалили міністерство кн. Гогенльоге, що не хотїло піддати ся в справі автономної цлової тарифи волї коаліциї угорскої. Они повалили ґр. Ґолуховского, котрого підозрівали, що ставав в суперечности з їх змаганями, они приневолили міністра війни Пітрайха усунути ся, коли побачив, що всї єго обіцянки роблені в користь коаліциї не зможуть її приєднати для збільшеня засобу новобранців. Як уложать ся економічні взаємини між Австриєю а Угорщиною, про котрі ведуть ся безнастанні переспрaви між обопільними правительствами, годі ще в сій хвилї сказати. Міністерство бар. Бека сподївало ся частковим спарляментаризованєм здобути собі більшу силу супроти коаліцийного міністерства, одначе доси не осягнуло видимого успіху, лише взяло назад умову зроблену між Кербером а Сельом. Се одно майже певне, що угорске правительство виступає із щораз більшими домаганями і новий рік може в тім напрямі принести Австриї немилі несподїванки.

Рік 1907 є хвилею многоважних 40-лїтних роковин — довершеня австро-угорскої угоди з 1867 і вінчаня цїсаря Франц Йосифа угорским королем, а також 40-лїтних роковин ґрудневої конституциї. Ся остання наслїдком виборчої реформи багато втратила наслїдком значного перестрою конституцийних підвалин, а сї роковини буде вже обходити инша державна рада, зложена на зовсїм инших основах. Чи ся нова рада вспіє рішити довголїтні спори национальні і язикові, чи принесе она рівноправність також рускому народови, чи зможе она економічну роботу повести в напрямі хосенним для широких верств народних, се все питаня, котрих користної полагоди можна бажати і сподївати ся, але на се нема ніякої певної поруки. Те саме можна сказати і що до уладженя взаємин з другою половиною монархії.

Чи новий рік принесе також рускому народови красшу долю, сего також можна лише бажати і сподївати ся, одначе всї наші надії, всї сподїваня треба покладати на сю Всемогучу Руку, яка кермує долею народів і всего сьвіта, яка і рускому народови не дасть пропасти а подасть силу і спромогу навіть в трудних обставинах добити ся лїпшої долї.

Під „Новий рік“.

Ой пущу я сьпіванки
— сьпіванки —
Най летять по полю,
— по полю —
Та най дзвонять, як дзвінки
— як дзвінки —
Про долю й недолю
— недолю —

Та най будять з дрімоти
— з дрімоти —
Заспані повіки;
— повіки —
Чи ви хочете, брати,
— гей брати —
Спати так на віки?
— на віки? —

Подивіть ся! хмаролім
— хмаролім —
Вже навис над нами,
— над нами —
Розвалить наш дряхлий дім
— дряхлий дім —
Й понесе сьвітами
— сьвітами —

І розмече по степу
— по степу —
Змѐрвлену солому,
— солому —
Гей, беріть ся завчасу
— завчасу —
До рідного дому!
— до дому —

Чи міцний, огляньте, зруб,
— хати зруб —
Розширіть комори,
— комори —
Що часу сторощив зуб
— острий зуб —
Най скріплять підпори!
— підпори —

Висші двері просїчіть,
— просїчіть —
Розширіть віконця,
— віконця —
Більше воздуху впустіть,
— гей впустіть! —
Більше сьвітла й сонця!
— більш сонця! —

Та не стійте близь воріт
— близь воріт —
Як які приблуди;
— приблуди —
Відмінив ся божий сьвіт,
— божий сьвіт —
Нинї всї ми люди!
— всї люди —

Тож не плачте, як діди:
— як діди —
„Бідні ми, нещасні!“
— нещасні —
Вирaтують вже з біди
— вже з біди —
Ваші руки власні.
— так — власні! —

Улан.
Україна, Україна!
Се нічия ще країна,
Без границї і без краю, —
Тож собі єї займаю,
Коли вже сюди прийшов.

Дївчина.
Наша тут засохла кров,
А границю позначили
Костий високі могили?
Яким правом ти палати
На степу став будувати
І луги переорав,
І ставочки поспускав,
Череди заняв, побив,
Мою челяд розгонив!

Улан:
Скажу тобі мудре слївко,
Тілько слухай, дурна дївко!
(показує на шаблюку).
Моє право — ся шаблюка!
Моя мудрість, моя штука
Сьвята правда і добро —
Тут злучили ся в одно!

Дївчина.
Як поверне мій козак,
Славний лицар, невмірак
В него є також шаблюка
І спис довгий як гадюка!
Твої замки він спалить
І тебе прогонить в мить!

Улан.
Що, ти грозиш? Гей, сусїдко
Вистроїла ся ти чисто
У стрічки та у намисто, —
Закохав би ся сам дїдько!
І я люблю тебе знай,
Оттаку, як той цьвіт маку,
Лиш нїколи не згадай
Більше ти про невміраку!

Дївчина.
Проч, нїкчемо, геть від мене
Я свобідна дочка волї!
Радше смерть понесу славну,
Чим з тобою жить в неволї!

Улан.
Хочеш долї, хочеш волї
В сїм безмежнім, диким полї?
Я зігну твою натуру,
Щоб втягнуть тебе в культуру.
(тягне єї за руку, она вириваєсь).

Дївчина.
Не буду тобі слугою,
Хоть знущай ся, хоть катуй!

Улан.
Ти пручаєш ся зі мною?
Гей, там варта! тут ратуй!
(виходять з замку гайдуки).
Беріть дївку сю до замку,
Буде в нас дїти плекати,
Як зробите з неї мамку,
Буде нам піснеї співати
По обідї до дрімоти,
А як набере охоти,
То розкажем танцювати!

Дївчина.
Невміраче, мій козаче!
Дай ратунку: любка плаче!
(Два гайдуки заволїкають єї у замок).

Улан.
Ідїть до хати, розбийте скриню
І самі справтесь за господиню!
(Гайдуки відходять до хати).

Улан.
Бісова дївка, як репетує,
Невжеж то справдї єї почує

До сильних належить сьвіт
— весь наш сьвіт —
Сили тра добути!
— добути —
Ви собі вже раз скажіть:
— раз скажіть —
»Бути, чи не бути?«
— не бути? —

І зведіть рішучий бій
— лютий бій —
З ворогом й з собою;
— з собою —
Правда йде на перебій
— перебій —
Й побіджає в бою!
— у бою —

Той, кого болить наш біль,
— лютий біль —
Най іде враз з нами!
— враз з нами —
Зерно з зерном, а кукіль
— а кукіль —
Най летить з вітрами!
— з вітрами. —

До нових належить сьвіт,
— весь наш сьвіт —
Той побідить в бою
— у бою —
Кому правда — заповіт
— заповіт —
Воля — хоругвою!
— хоругвою! —

* *
*

Ой пущу я сьпіванки
— сьпіванки —
Най ідуть по полю,
— по полю —
Та най дзвонять, як дзвінки
— як дзвінки —
Про долю і волю!
— і волю —

Най розгонять стада хмар,
— стада хмар —
Як дзвін розганяє;
— розганяє —
Знайде в пісні дивний чар
— дивний чар —
Той, хто лиш шукає
— шукає!

Богдан Лепкий.

Україна а Галичина й Буковина.

Написав **Ол. Барвіньский.**

Ледво почало в Галичині в трийцятих роках XIX. ст. на сьвіт благословитись, а під проводом незабутнього Маркіяна Шашкевича виступили перші робітники на словесній ниві, проявив ся благодатний вплив України на Галичину. Вже раньше за приводом західних і полудневих Славян почала Україна з виступом Івана Котляревского відроджувати ся до нового житя, а народні пісні українські і твори перших українських письменників Котляревского, Квітки, Гребінки, Шевченка і ин. вказали М. Шашкевичови й товаришам дорогу, якою треба піти в роботї на ниві словесній. З самого почину відчув Маркіян Шашкевич сю народну спільність і єдність духову Галицкої Руси з Україною і се почуване, ся сьвідомість одноцїлости України-Руси проявляє ся в усїх творах М. Шашкевича і єго товаришів. Також при засновинах Головної Руської Ради у Львові і Галицко-руской Матиці були тодішні провідники Русинів сьвідомі сего, що хотять трудити ся »для добра 15-міліонового народу« *) українско-руского. Микола Устиянович, що дав почин до зїзду »руских учених« у Львові в 1848 р. в своїй річи, проголошеній на засновинах Гал.-рус. Матиці 19. жовтня 1849 р. вказував на твори Котляревского, Квітки, Шевченка і Шашкевича яко взірцї для наших письменників (гл. Очеркъ осн. Гал. Рус. Матицѣ ст. XXI. і 9).

І справдї сею дорогою, вказаною першими українськими письменниками, а витиченою у нас в Галичині М. Шашкевичом, ішли перші галицко-рускі письменники трийцятих і сорокових років XIX. ст. Колиж деякі захитали ся в тих поглядах на задачі і потреби нашого письменьства і стали повертати то до церковщини, то до московщини, висловив проф. київского унїверситету, Михайло Максимович, свій погляд в письмі до Дениса Зубрицкого в 1840 р., що »для Русинів Австрийскої імперії живий язик южно-руский«, що »для наших молодих письменників« »наші народні пісні повинні бути не лише гарними памятниками, але й живими образами руской мови, що там і форми вже готові для галицких поетів«. Замітив крім того сей знавець укр.-руской мови, що добре зрозуміли се Шашкевич, Головацкий, Вагилевич і Устиянович і тому він з більшим вдоволенєм читає їх твори, як твори Йосифа Левицкого і т. и., які відбили ся від народної мови, а до московщини не пристали. Тимто дораджує Максимович, щоби галицкі молоді письменники писали чистою южнорускою мовою, як она представляє ся в піснях і думах українських і червоноруских. (гл. Галичанинъ, Литер. Сборникъ, виданий Я. Головацким і Б Дїдицким, кн. I., вип. II. стор 106 і сл. Львів, 1863).

Мимо всяких перепон і змагань до омосковщеня руского письменьства в Галичині, пішли всї спосібнійші письменники вказаною в горі дорогою, а живійший рух лїтературний на Україні в 60-х роках XIX. ст. не остав також без поважного впливу на Галичину і захопив і сусїдну Буковину (Федькович Ізидор і Григорий Воробкевич). Тоді то почали ся крім письменьских і особисті взаємини поміж Галичиною й Україною, (гл. листи Я. Головацкого до П. Кулїша, Основа 1867), особливож важний був вплив Кулїша, котрий надавав тоді напрям українсько-рускому письменьству, а в своїх белетристичних творах і научних та научно-популярних розвідках оставив нам по всяк час многоцінні взірці мови і складу. Побіч названих уже творів Квітки, Шевченка, були писаня Кулїша, Вовчка і ин., а також устна словесність народня сею школою, в якій вироблювало ся молоде галицко- і буковиньско-руске письменьство. Твори українських письменників появляли ся в галицких і буковиньских виданях, давнїйші українські твори перепечатувано, щоби зробити

*) Після тодішнього численя. — Ред.

Той невмірака, страшний козак,
Що за ним згинув вже слід і знак?
Хай би явив ся осьде, в сю хвилю,
На нім покажу я свою силу!
(побачив, що хтось надходить з глубини
зза хати дівчини).
Пробі! Що бачу! Чи се мана!
Якась стать суне сюди страшна!
Се велит дужий. Може невмірака
Сей сподїваний козак-забіяка?
Треба в безпечне місце заховатись.

Ґренадир.
Хтось кричав тут: дай рахунку!
Може се причулось з трунку?
Уф, бо й душно, сонце гріє,
То від водки й чуб пянїє!

Улан (зза угла).
Аг, він пяний, то й наскочу,
Юху з него як стій сточу!

(вискакує і замахує ся шаблюкою).

Ґренадир.
Га, мошенник, ти зо мною
Ставш до борби в двобою?

(замахує ся могутним мечем і переколює Улана, який паде на землю з застромленим в грудях мечем.)

Ось, тобі за те заплата!

Улан (умираючи).
Гідна ката, гідна ката!

Ґренадир.
Гей, а деж моя дружина?

(надходить ватага ґренадирів).
Ставте столи, точіть вина,
Миж прийшли в південний край —
Се обіцяний нам рай!
Йдіть в палату — забирайте
Йдіть у хату — всьо здирайте
Най нїчо ся не остане —
А людям — вложіть кайдани!

(Ґренадири йдуть в палату і до хати; остають два).

Сего трупа, геть, тепер
Киньте у ріку Дніпер,
Най про него згине слух,
По вік щезне єго дух?
(два ґренадири виносять на ліво трупа з застромленим мечем).

Дівчина.
(вибігає з палати блїда, з розпущеним волосєм убрана убого, драно).

Дайте, батечку, ратунку
Захистіть ви сироту!

Ґренадир:
Має вже досить частунку
Той, що кривдив тебе ту!

Дівчина
Єго люди ограбили
З всього, чим мене сїмя
Обдарила, богатила
Твої люди збезчестили
Мою честь, моє імя!

Ґренадир.
Що я спас тебе з неволї,
То за те така подяка!

Дівчина.
В мене муж є невмірака,
Він шукає в сьвіті долї!
Як найде, сюда прилине
Він безсмертний, він не згине!

Ґренадир.
В диби я єго закую,

їх приступнійшими нашій суспільности, а таких взірців було нам тим більше потреба, позаяк Галичина почала підготовлювати шкільні учебники в рускій мові, почувала потребу розвивати в своїй мові дневникарство і послугувати ся рідною мовою в урядах і з соймової мовниці.

В листі з 8/20 червця 1869 писав до мене з Відня П. Куліш, вказуючи на красу Коломийок ось що: »Чом Ваші Галицькі поети не мають такого чистого смаку в слові і в почутті речи? Думаю тому, що мало хто з них добре знає таких поетів, як Шиллер, Ґете, Міцкевич, Пушкин, Байрон, Данте, а всї зависли на Шевченкові тай Шевченкового грунту — народньої української літератури добре не штудирують. Пригадайте собі, як Данте споминає про Вергилієву мову, як він зустрів ся з великими писателями Грецькими на тім сьвіті, як Байрон говорить про Гомера і про инших високих ґеніїв, як Пушкин шанує в своїх единих у Росиї віршах кожного високого таланта, якої великої сьвідомости в чужих словесностях були Шиллер і Ґете! Доки ваші писателї вертїти муть ся в узенькому очертї, доти не захоплять своїми крильми сьвіжого вітру понад землею. Науки, науки треба Галичанам, а перш усього — рідної етноґ а фії й історії«.

Отже і Максимович і Куліш вказали виразно те жерело, з якого черпати можуть і повинні не тільки галицкі і буковиньскі але й українськї письменники, висловили ясно, якою то богатою і цінною скарбоною нашого рідного слова є устна словесність народна. Але й така велика на полї язикознавства повага, як пок. проф. Мікльошіч, зазначив виразно, звідкіля нам черпати вислови в наших літературних творах, »Was das kleinruss. Wörterbuch anlangt (розходило ся о те, які материяли має пок. Желехівский використати для свого словаря), so stimme ich hinsichtlich des in dasselbe aufzunehmenden ganz und gar mit Ogonowski (др Омелян) überein, indem ich nur die Volksliteratur und Schriftsteller seit Kotlarewskij zur Berücksichtigung empfehlen möchte« (Лист Ф. Мікльошіча до Ол. Барвіньского, Правда 1891, III. 196 ст.).

Отже на тих основах почало вироблювати ся руске письменьство в Галичині, почавши з Маркіяном Шашкевичом, на тих основах ставили свою роботу письменники галицкі й буковиньскі в 60-их роках XIX ст. і опісля, а Вечерниції, Мета, Нива, Правда, опісля Зоря і инші галицкі видання виходили при значній участи українських письменників. В 70-их і 80-их роках, коли побудовано зелїзницї в Росиї, і подорожі були тим самим улекшені, навідували ся часто українськї письменники до нас, а наші на Україну і тим способом скріплювала ся та духова єдність і взаїмність державно розділеного населення україньско-руского. Із сего вийшло, що й Україна уважала твори галицких і буковиньских письменників своїми, Драгоманів видає в 1876 р. Повісти Федьковича в Києві і зазначує, що через те зявляє ся якби новий писатель і для австрийскої Руси а особливо для України (стор. LIV.). Виданий в Києві в трех томах великий збірник п. з. Вік містить не лише українськї твори, але й чимало творів галицких і буковиньских письменників. Тим самим зазначили Українцї, що й твори галицких та україньских письменників їм так само рідні, як твори Шевченка, Куліша, Вовчка і ин.

В Галичині й Буковині утворено катедри україньско-рускої мови й літератури (у Львові, опісля в Кракові і Черновцях) і з університетскої катедри вже Яків Головацкий викладав про україньско-руске письменьство (три вступ. преподавання; на зїздї руских учених читав розправу о южнорускім язицї). У виїмках для ґімназий і семінарий учительских, а навіть в читанках для шкіл виділових і народних находимо взірці з усеї україньско-руского письменьства. Окрім того головно змаганям України, а при участи Галичини й Буковини утворило ся Наук. Товариство ім. Шевченка, котре має пособляти розвиткови науки й лїтератури в укр.-рускій мові.

(Конець буде).

Іван Коссак.

Новорічна зірка.

З годину вже блудив далеко за містом.

Сам не знав, як і коли тут знайшов ся.

І дивив ся на лїс, що тихий, задуманий стояв перед ним, в цьвітах зі срібла, в коронах зі снїгу.

Так тут тихо, так дуже тихо.

І нікого тут — нікого.

Він сам, зовсїм сам.

Білий снїг, ясний срібний снїг і лїс, глухий лїс.

— — — — — — — — —

Здавсь єму, що з тим білим снїгом, з тим срібним снїгом, глубока гадка якась замерзла, що скаменїла, що стоїть без руху.

Із страхом дивним вглуб лїса вдиравсь і чогось шукав, шукав в тім лїсї.

Зимно дуже в глубокому лїсї, зимно дуже під могучим дубом, зимно дуже і під тою ялицею, що гордо—пишно аж під небо вдерла ся.

А в серцю також зимно, так дуже, так дуже...

* * *

І вийшов з лїса...

А на небі зірка, зірка небесна зійшла на край неба...

Дивить ся на зірку...

Може й мати рідна на неї споглядає, може споглядає і плаче сердечна, плаче, що самонька до вечері сяде, плаче, що не вчує щедрівки від него, плаче, що синок її далеко, далеко, мов та сиротина блудить між чужими на новий рік, у веселий вечер безжурної маланки — сам мов палець в сьвіті...

Під три замки запроторю,
Змушу єго пить отрую,
Руку наложить у горю,
Вщіплю холеру і рака —
Й згине прецінь невмирака.

Дївчина.

Страшно, лячно! Хто се ти?
Я боюсь!...

Ґренадир.
(гордо, спокійно).

Отак і слїд!
Яж є прецінь твій сусїд!
З півночи прийшов погрітись,
Меду хмільного напитись,
Закусити колачом.

Дївчина.

Коли так, то просим в хату...

Ґренадир.

Не хапайсь перед часом!
Ми уже там розгостились.

Дївчина.

В моїй хатї? Сеж напад!

Ґренадир.

Се новий, державний лад!
Всім ми тут розпорядились.
Тобі хати й так не треба...
Стільки степу, стільки неба!
Будеш нам отару пасти,
Жати жито, лени прясти,
Можеш часом і сьпівати,—
Лише для начальства знати
Треба наш язик! Тож вчи ся!
А будучим не жури ся!

Дївчина.

Піду я в степ сиротою
Оплакувать долю свою...

Ґренадир.

Вишумять тобі сї речі
Як нагайка зпоре плечі!
(відходить до замку).

Дївчина.

Доле, моя доле,
Як дитятко голе,
Без батька, без неньки,
Пущене маленьке
У сьвіт, мов на море,
На бездонне горе!
Нещасна країно,
Сьвята Україно!
Тричи твоє тїло
Кровою обкипіло,
Тричи серед муки
Конаєш з розпуки!
Чи нема вже лїку
На рани до віку?
Нема в степу зіля,
Щоби біль вкоїло,
Щоби сил додало,
Надію підняло?
Піду в степ широкий
Над байрак глибокий,
Хоть не найду долї,
Скину свої болї,
Кину їх у воду
Як тяжку колоду,
Кину їх на филї
Бо носить не в силї!

(Стає над рікою і глядить пильно в даль на ліво, заслонюючи очи від сонця).

Хтось пливе, знакомий наче!
Чи се ти, гей, невміраче!

(На лодцї скоро прибиває до берега Невмірака, убраний по козацьки).

(Конець буде).

— — — — — — — — — —

Блудив по снігу повільно, мов відорваний листок, мов пух зі снігового цьвіту стручений, хотів так йти, йти з вітрами далеко далеко до своїх...

— — — — — — — — — —

Мрії, мрії, солодкі мрії.

Несли его до своїх, несли его до тої хатини скривленої, до тої комнати великої, засіяної соломою, до того стола закритого еще сіном під біленькою скатертю, до снопового—діда, що у кутику стоїть від Різдвяного вечера... несли его до неньки, батька, до своїх...

— — — — — — — — — —

Вечеряють... а так сумно... мов по похороні... бо его нема між ними...

Щедрують... а так жалібно... бо его нема між ними...

Завтра встануть раненько, желати муть собі щасливого року, а его нема між ними...

А мати ходить з кутика в кутик, білим фартушком сплакані очи обтирає.

* *
*

Бродив по снігу, навертав до міста, до людий, до сьвітла...

Обтирав очи... заплакані очи... і всьміхав ся до зірки, що любо моргала до него на небосклоні, усьміхав ся як дитина.

Сеж новорічна зірка!...

Коросно, 4. І. 1907.

Чи знаєш ти?

—

Чи знаєш ти турботу сю тяжку
І біль сей лютий,
Коли то серце спалюєсь в огню
Чутя, котрим йому не вільно чути?
Ой, чи ти знаєш біль сей лютий?!

Чи знаєш втому сю від палкої любови,
Сподівання, жадання — і відмови?
Чи знаєш муку сю — коли ти мусиш
[жити,
Хоч ти чутя не в силі погасити?

Се так неначеб вже улетіла душа
Й сама, сама
Блукаєть ся у просторі цілому,
А вкруг тобі тут мертве все
І серце тільки ще живе
І тільки біль сей, що в нім укриваєш,
Живий — сей біль
Один тут правдою іще,
А вкруг весь сьвіт улудний і мертвий,
Нема в нім сьвітла, пристані, ні дому...
Душа блукаєть ся у просторі цілому
Сама...
І серце спалюєсь в огню!

О, чи й ти знаєш сю тяжку утому,
Чи біль сей знаєш? — — Так.

Уляна Кравченко.

Образа чести.

——

Учениця 4-ої кляси школи вправ, 11-літня панна Зеня вертала ся з товаришкою із школи до дому. Одна їм була дорога і тому вони звичайно ішли разом.

— Вчера у нас були іменини тата — оповідала Зеня товаришці. — Панів тілько зійшло ся, що страх.

— А ти сиділа з ними?

— Сиділа, розумієш ся! Знаєш, мені вже „ви“ кажуть. І то не хто будь, старші панове „викають“. Адюнкт Зборовський зо дві години бавив ся зі мною. Помаранчі мені давав, чеколядки.... Ти его не знаєш?

— Ні.

— Дуже ґречний пан. На улиці мені кланяє ся перший.

— Та се правда, — замітила товаришка з жалем — є такі, що й не кланяють ся. — Я з одним ґімназистом нераз бавила ся по подвірю в кота і мишку, але на улиці він мене і знати не хоче.

— Бо ґрубіян... Мені мама казала, що як побачу знакомого старшого пана, то я повинна перша его поздоровити; але якось так складає ся, що я спізняю ся. От диви ся. От диви ся, надходить Турчанський. Ану, чи поклонить ся?

— Се хто такий?

— Е, він вже на університеті вчить ся! Я его знаю.

Пан Турчанський уже здалека поклонив ся панні Зені; на те вона йому так ґраціозно і з усьмішкою махнула головою та почервоніла ся, що студент аж пристанув на дорозі та промовив:

— Зі школи, панно Зеню?

Панні Зені було се питанє не до смаку; вона не любила сих книжок, що їх несла на ремінци в руці, бо зраджували, що вона ще до школи ходить. А вонаж уже панна!...

Зеня почервоніла ся і висунула свою русяву головку та румяне, повне личко з великими синїми очима з поміж білого волохатого ковніра, щоби студент бачив, що ві вже можна і про що иньше спитати.

— Чому ви не ходите на совганку? — спитала ся вона студента.

— А будете сегодня?

— Буду.

— Ну, то до побаченя!

Турчанський подав руку Зені і пішов, а товаришки собі.

— З тобою звитав ся, а зі мною ні — замітила товаришка.

— І не представив ся навіть.

— Бо ти незнакома з ним.

— Але стояла коло тебе.

— То я повинна була тебе єму представити.

— Ні, то він повинен був сам представити ся. Ми панни...

— Правда! — згодила ся Зеня.

По дорозі надійшов старий сивий радник суду, також знакомий Зені. Вчера був на іменинах батька.

— Як ся маєш, Зеню!

І не поклонив ся і не подав руки Зені, за те вхопив ві досить кріпко за підбородок та заглянув в очи.

— Виспала ся добре?

— Виспала ся.

— Ну, па! Іди обідати!

Панні Зені старий радник не подобав ся. Коли він тілько відійшов, вона сказала з обуренем:

— Так як дитину гладить по лици, і то при людях, на улиці.

З ві великих очий блиснув гнів. Вона поправила собі на голові капузу, оглянула свою одежу і, піднявши носика в гору, йшла пишно до дому.

— Колиб уже раз вирости! — Зітхнула вона. — Знаєш, я сего року виросла на три центиметри. Я міряла торік і сего року на одвірках, а потім метром.

— І я виросла також — похвалила ся товаришка.

— Моя торішна сукенка вже на мене за коротка, і мама мені дала вшити нову, таку красну, синю, бо то мені до лиця.

— А мені мама на Великдень купить.

Панна Зеня йшла поважно, як панні пристало, і знову дуже низенько схилила головку на привіт якомусь знайомому, але добре обміркувала, щоб не скорше, як він, поклонити ся.

Коли тут у таку поважну хвилину з другої улиці надбіг брат Зені, ґімназист, може роком-двома старший від неї, і не дбаючи про те, що випадає говорити такій поважній панні, а що не випадає, на цілий голос крикнув до сестри: „Servus, пулькаполькапулькаторите“! *) так, що аж один перехожий оглянув ся.

Панна Зеня забула пaраз усю свою повагу, почервоніла ся і зовсім по діточому кинула ся з пігтями на братове лице та хотіла его подрапати.

Але брат відскочив, засьміяв ся і ще раз сказав:

— „Servus, пулькaта!“

Образа чести була занадто тяжка. Панна Зеня з пересердя показала єму свій язик, а потім розплакала ся і так зі слізми в очах прибігла до дому, скорше ніж брат. Стала скаржити ся мамі:

— Він мене на улиці прозиває! При людях каже: „Пулькaта“!

— Ну ну, успокій ся, вже я его покараю. На, маєш яблоко!

Яблоко було таке гарне, що можна було і рідного брата забути. Панна Зеня зараз затопила у нім свої білі зубки, і почала їсти. Тільки ще дві сльози бренїли якийсь час на ві румянім здоровім личку, тай ті небавом щезли, стерті рукою.

О. Маковей.

З орґанізациї народного учительства.

В житю учительства в Галичині скоїв ся факт незвичайного значіня.

Ото в дни 27. грудня 1906 р. відбуло ся засїданє комісиї зложеної з десятьох представителів Товариства „Взаїмної помочи галицких і буковиньских учителів і учительок“ у Львові і з десятьох репрезентантів „Krajowego Związku nauczycielstwa ludowego“ в Кракові, на котрім через аклямацию одноголосно ухвалено, що у всїх справах заводових, обходячих загал учительства народного в Галичині, оба сї товариства підуть завсїгди згідно і солїдарно. До веденя сеї акциї вибрано окрему спільну делеґацию, зложену з вісьмох членів учителів народности рускої і з вісьмох учителів народности польскої.

Яко місця зїздів назначено на переміну міста: Львів і Краків.

Ся подія є перворядної ваги, бо в сїй делеґациї виступати муть в інтересах заводових учителї обох народностий, яко рівні з рівними.

Рішеням сеї делеґациї має піддати ся все учительство народнє Галичини.

Рівночасно орґанізация видала ось яку відозву.

Товариші і товаришки!

Кривда і нужда материяльна народного учительства надто широко звісні загалови, тому і не потребуємо малювати їх тут яркими красками. Малі платнї, що не запевнюють хоч би навіть найнужденнїйшої екзистенциї, недостача усталеної належито праґматики службової, гоненя зі сторони тих, котрі як раз покликані опікували ся школою і учительством, — отсе нагорода за нашу тяжку, повну посьвяти працю, за совісне повненє трудних обовязків супроти цілого краю і усеї суспільности.

Але удармо ся в груди — і по щирости спитаймо самі себе, чи причини тих невідрадних обставин не шукатиб і в нас самих, чи велика часть вини не тяжить таки і на учительстві? Бо гляньте! Всї стани і всї урядничі катеґориї гуртують ся в кріпкі фаланґи, домагають ся поліпшеня платнї і службових відносин і сильні як раз тою карною єдностю зреалізовують свої бажаня і крок за кроком виборюють собі кращу долю — а ми що зробили дози? Ми розбиті на партиї і табори, без почутя солїдарности станової, без

*) Значить: великоока.

належитого зрозуміня наших прав людских і горожаньских, ми до сеї пори представляли величезний збір учительский, велита числом членів, але на жаль! розбитого на атоми слабкі, немічні, котрі одинцем легко знищити, з котрими ніхто не потребував числити ся серіозно.

Так було доси... Сегодня почуте колєжаньского духа злуки починає вже прозябати між учительством — завдяки сему почуто починаємо вже лучити ся в одну велику родину, в її імени можемо сегодня забирати голос і з повною повагою, але і твердою рішучостию можемо заявачити, що годі дальше ждати від нас, щоби ми з пожертвованєм, в поті чола трудили ся на невдячній ниві народного шкільництва, виключно із самого почутя горожаньского обовязку, що пора, крайна пора забезпечити нам вперед умовини людского єствованя.

Товариші і товаришки! Наближає ся преважна хвиля, рокова хвиля — хвиля, що має порішити судьбу нас усіх на довгі літа — хвиля, що видвигне нас на ясні вершини, або — невихіснувана — закине у гірші ще провали нужди.

Товариші і товаришки! Краєвий Комітет вічевий, зложений з 30 членів по половині Русинів і Поляків, яко представителів усіх краєвих учительских товарств, порішив скликати учительске віче до Львова підчас соймової сесії в речинці, який подасть ся пізнійше. На тім вічу не сьміє бракувати ні одного товариша, ні одної товаришки!

Памятаймо, що надходить хвиля превеликої ваги для всіх поневолених, хвиля відродженя народів в Австриї на підставі нової ординациї виборчої до Ради державної, а в недалекій будучности і до краєвих соймів. Хвиля ся може і нам принести великі користи, а добуте їх залежить від нас самих, бо сегодня тілько з сильними числять ся. Тому покажім на краєвім вічу нашу силу, нашу солідарність, а переконаємо усіх, що й ми яко свобідні горожани і яко поважний суспільний чинник можемо в тім відродженю відограти немаловажну ролю! Найже залунає громовим громом наша відозва від Збруча ген по Бялу, від Бескида аж до північних меж Галичини! Залишім тепер національні сварки, залишім партийні борби і личні урази і як одна велика учительска родина ставаймо всі до ряду в імя ідеї! Хай з набелілих, жалем переливаючих ся грудий у послідне залунають наші домаганя, але так грімко і рішучо, так поважно і з таким достоїнством, щоби голос наш затряс цілим краєм і суспільностию і добув пробоєм серця тих, що о нашій судьбі рішати мають.

Товариші і товаришки! Спішіть з підмогою краєвому Комітетови! Скликуйте повітові віча, запрошуйте на них послів і визначні личности, прихильні учительству і народній школі, а під наради ставте оден одинокий лише реферат з резолюциєю: зрівнаня плат для цілого учительства без ріжниці пола з платнею XI, X і IX ранґи державних урядників, і засомотреня вдів і сиріт по учителях і учительках такого, яке прислугує вдовам і сиротам по державних урядниках трех послідних ранґ з усіма консеквенциями без ніяких модифікаций.

Ухвалені на вічах резолюциї з підписами усіх присутних пересилайте на руки краєвого Комітету учительского у Львові! А незалежно від Вашої співучасти на краєвім вічу шліть на той день тисячі телєграм з численними підписами Вашими і всіх приклонників учительства і шкільництва під адресою краєвого Комітету вічевого, а дасьте сим яркий доказ, що в борбі за найслушнійші наші права панує між учительством цілого краю як найповнійша гармонія і солідарність.

Товариші і товаришки! Кому лежить на серцю судьба нашого шкільництва, розвиток просьвіти народу і будучність краю, кому дороге щастє власне і родини, нехай спішить на наші збори, на ту велику раду одинайцятитисячної армії пригноблених учителів, щоб стало наше віче грімкою, а поважною, невиданою доси маніфестациєю перед власною суспільностию і перед форум цілої Европи. В єдности сила! Усі за одного, оден за усіх! Сей клич нехай збирає нас на віче, сей клич нехай веде нас до побіди!

Краєвий Комітет виконуючий учительский:

Президия: Ґлоґошевский Сильвестер, Новак Станислав, Мелицкий Кирило, Малицка Константина, Рудніцка Анеля, Солєский Іван, Витвицкий Василь, Власійчук Онофер

Секретарі: Ґерусіньский Спиридіон, Шайовский Едвард.

Члени Комітету: Александрович Анеля, Андрушкевич Евгенія, Беровьский Винкентий, Бурбель Іван, Хрисцівьска Анна, Гайдукевич Олекса, Якимовский Мариян, Ліґенза Іван, Льонтан Вінкентй, Малік Бронислав, Матковский Зиновий, Палка Станислав, Першхала Людник, Пеленьский Филимон, Рихвіцкий Михаіл, Щуціньский Франц, Савків Іван, Снилик Дионізий, Строньский Іван.

Заступники: Бльохова Янїна, Смуліковский Юліян.

У Львові, дня 1. січня 1907.

Запросини до передплати

Замість шумних оповісток, які звичайно заміщають часописи з початком року, щоби заохотити широку публику до передплати, ми запрошуємо скромно наших передплатників і сторонників до дальшого витреваня при нашім стягу та до шириння нашої часописи в близьких собі кругах.

А робимо се тим сьмілийше, що можемо вказати на закінчений період десятилітної витревалої і небезуспішної праці на поли нашої народної політики, літератури і громадяньского житя.

За той час не було такої квестиї в нашій народній борбі, якої би »Руслан« не обговорив зі становиска рациональности і успішности для народа і церкви, не було справи у наших економічних та орґанізацийних змаганях, якої б »Руслан« не підпер словом і ділом, не було майже молодого письменника, який би не найшов був в »Руслані« гостинного місця і не було покривдженого, який би не найшов в »Руслані« оборони по правді і справедливости. »Руслан« став потребою нашої суспільности і без него наше громадяньске, публичне житє майже не дасть ся подумати.

Особливо наше духовеньство повинно не тілько платонічним признанєм, але реальною підмогою пособити нашому видавництву, щоби оно розвинуло ся так, як на се заслугує. Ся підмога містить ся не тілько в самім пренумерованю, але і в сьмілім, сьвідомім ширеню часописи та запомаганю єї дописями.

Тоді і квестия розширеня рамів часописи стане актуальною і зміст єї богатший на славу самих дописувателів, на користь громадяньского житя, на добро нашої народної справи!

Ми з нашої сторони постарали ся о збільшенє числа наших дописувателів на провінциї та запевнили собі співучасть визначних сучасних писателів у наших фейлєтонах. Крім більшої скількости поменших оповідань та новель оригінального письменьства і лїпших перекладів, будемо друкувати ширшу естетичну розправу Вас. Пачовского, чудові оповіданя Ів. Коссака, преміовану драму Льва Лопатиньского п. з. „Покуса“, а також твори пера Осипа Маковея, Богдана Лепкого, Сильвестра Яричевского, Уляни Кравченко, Яросл. Гординьского, Богдана Барвіньского, Франца Михайлова, Павла Штокалка, Теод. Біленького, Ілька Гаврилюка і др.

Всіх наших довжників просимо о ласкаве вирівнанє залеглостий. Услівя передплати ті самі, що в минулім році.

Редакция „Руслана“.

Просимо відновити передплату.

Новинки.

— Календар. В неділю: руско-кат. Меланії; римо-кат. Іляриян. — В понеділок: руско-кат. *Новий Рік. Василия В.*; римо-кат. Фелікса з Нолі. — Ві вторник: руско-кат. Сильвестра папи; римо-кат. Мавра. — В середу: руско-кат. Малахії прор.; римо-кат. Маркила папи.

— З Новим роком. Усім нашим сторонним співробітникам, передплатникам, читачам і нашим другам та всему україньскому народови бажаємо діждати в щастю і здорову многих літ! *Редакция „Руслана“.*

— Преосьвященний Епископ Константин Чехович в Перемишлі одержав достоїньство тайного радника Є. Ціс. Величества. Є се новий доказ признаня для невтомимої праці нашого Владики в користь руской Церкви і народу. Подаючи се до прилюдної відомости, бажаємо Є. Ексцеленциї, щоби ще многі літа позволив Їм Всевишний трудити ся для піднесеня руской Церкви і народу до лїпшої долі.

— З Сокаля пишуть нам: Загальні збори політичного Тов-а „Руской Ради“ в Сокали відбудуть ся дня 24. січня 1907. о год. 11. перед полуднем в салі „Народного Дому Товариства „Просьвіта“. Вписи новоприступаючих членів переведе ся перед зборами від год. 9—11. Просить ся о численну участь. — За Виділ: *Миколаєвич.*

— Амат. представлене в Камінці стр. відбуде ся в неділю дня 13. с. м. в салі руского „Сокола“. Відограють члени амат. кружка тов. охотн. сторожи пожарної »Сокіл« в Виткові старім комедию в 3 діях Ів. Франка »Учитель«. Початок о год. $6^1/_2$ вечером. Ціна місць: Крісло 1 К, вступ 40 с. Чистий дохід на справлене приборів пожарних для огневої сторожі „Сокіл“ в Виткові старім. На закінчене живий образ при бенгальскім осьвітленю. З огляду, що сего дня відбудесь в Камінці повітове віче учительске, можна надіяти ся численної публики на представленю.

— Ріжні вісти. Заходом »Сокола« в Бучачи відбуде ся 13. с. м. о 8. год. відчит проф. Никифора Даниша на тему: »Погляди учених на вселенну“. Дохід на школи Р. Тов-а педаґ. у Львові.

В Зборові будуть 20. с. м. о 10. год. заг. збори »Взаїмної Помочи учит.« О 11 год. того дня буде в салі »Сокола« учительске віче.

Дня 23. с. м. о 2. год. відбудуть ся в »Рускій Бесіді« довірочні збори укр. академиків в справі послідних подій на львівскім університеті і дальшої акциї в тій справі.

— Заряд „Народної Гостинниці“ пересилає сею дорогою Вводн. Членам сего стоваришеня, єго прихильникам і гостям щирі желаня з нагоди Нового року.

— Вісти з російскої України. Д. Ю. Ониський з Києва подав в жовтни м. р. просьбу до ґенерал-ґубернатора о дозвіл на видаванє україньскої щоденної ґазети „Наше Життя“. Оноді дістав д. Ониський прихильну відповідь на свою просьбу.

Петербурский університет запросив д. Федора Вовка, звісного антропольоґа і фолькльориста, на приватного доцента антропольоґії.

Петербурска наукова академія розпочинає видаванє старих україньских літописів.

У Київі вийдуть небавом дві укр. граматики: одна проф. А. Кримского, друга Є. Тимченка.

Недавно появила ся звістка, що новий місячник „Україна“, який почне виходити з новим роком в Київі, друкувати ме додатком великий словар україньскої мови, що обіймати буде 150 аркушів друку. Тепер „Рідний Край“ подає цікаві відомости що-до історії сего словаря, мало знані в широких кругах громадяньства. — Слова до сего словаря почато збира-

ти ще в першій половині минулого століття: українські письменники й етноґрафи записували слова з народних уст і вибирали з друкованих творів, віддаючи свої здобутки, часом доволі значні, редакциї „Основи“, що виходила в 1861-2 рр.: потім материяли сї було прислано до Київа. Тут словар доповнили й зладили до друку; се було ще років 20 назад. Але видане задержалось з двох причин: редакторам хтїлось, щоби він був повнїйший та як найкрасше впорядкований, а далї — мало ся здобути для того словаря т. зв. „Костомарівску“ премію при академії наук. Через се, між иншим спинило ся друковане словаря редакциєю „Кіевско-ї Старин-и“ розпочате в 1897 роцї і доведене тільки до букви „Б“, В 1902 роцї редакцию словарного материялу було доручено Борису Грінченкови, який до 1904 року впорядкував увесь величезний материял. Тоді словар було вислано від имени ред. „Кіевско-ї Старин-и“ до петербурскої академії, яка торік признала его достойним 2-ої премії, знайшовши в словарі деякі (зрештою — незначні) хиби. З сим роком редакция „України“ розпочинає друковане словаря, якого первий том вийде в марцю. Всього буде 4 томи. З виходом словаря наше письменьство й мова мати муть величезної ваги здобуток.

— **Чия школа — того будучність**! Доручено нам ориґінал листу наймички, родом Русинки, яка скінчила вріднім селї народну школу з польскою мовою викладною. Лист писаний дуже калїґрафічно, з чого можна вносити, що авторка була доброю ученицею. Пояснено нам, що в сїм листї містить ся просьба о зарезервоване місця на службу для авторки листу. Сей язиковий дивогляд дословно переписаний звучить: Ćoća szlę bardżo spenośćo ale Proszę dwa tygodni zaczekać. Jama o chotem tam ići. A tera nima ich matki ich nima Fonymogę ici jyszcze mi domyćonca dwa ty godni je pytałaća ich czyja będę oni mi Powili mienić nywi jak matka pszyjedzi. To bynidżymy. Widzyli A teraz nymogę pisa aly na piszym żę spodzysy szię. I proszę odpisać. Jamam chcći Fam ići. Maria Zadorożna. Meszkowice.

— **Зелїзничий поїзд в снїгу**. Онодї досьвіта застряг був в снїгу коло Синевідска зелїзничий поїзд і спізнив ся з тої причини о 2 години. На тім самім шляху межи Стриєм а Угерском застряг в снїгу особовий поїзд, який вчера виїхав зі Львова. На поміч вислано зі Стрия машину, але она впала в снїжні засипи і не могла рушити ся. Тодї вислано ще одну машину а потім ще трету. І їх стрітила та сама недоля. Вкінци поїхав на поміч зі Стрия цїлий поїзд зі 100 робітниками, які вигребали зі снїгу всї три машини. Особовий поїзд тимчасом завернув і ночував на маленькій стациї Більче Волиця. Подорожні в числї поверх 40 голодві спали в огрітих парою ваґонах. Відгортанє снїгу тривало від 1. год. в ночи до 10. год. рано, почім поїзд добив ся до Стрия.

— **Соломяний хлїб**. В деяких ґуберніях Росиї панує вже від від кількох місяців страшний голод. Державні запомоги звичайно пропадають в кишенях ріжних ґуберніяльних і повітових чиновників, а голодному народови з того дістаєсь одробина або зовсім нїчо. Але найшлись дорадники, котрі на взірець „котлету“ з підошви дораджують селянам печи хлїб з соломи. Оден з таких дорадників „Сельскій Вестнїк“ в родї львівского »Руского Слова“ дає ось яку рецепту до печеня соломяного хлїба:

„Треба задля сего просто взяти житної, пшеничної, абож вівсяної соломи. Найкрасша до сего солома вівсяна. Треба спершу вибрати гарну солому, повикидати з неї бурян, трохи обрубати знизу по 2—3 колїнця та посїкати її, як звичайну „січку“. Посїчену солому треба перетерти на решетї та перемити також в решетї. Се робить ся длятого, щоби позмивати з соломи пил, болото та инше. Коли вже вода як слїд постїкає з решета, січку сю треба висушити добре на рядні а потім сю солому на половину змішати з зерном“. Шановна ґазета мало не божить ся, що виходить „чудовий“ хлїб. Ґазета навіть покликує ся на лїкарске сьвідоцтво, що сей хлїб можна їсти. От тільки горе, що вже дїтям та хорим не можна давати сего »чудового« хлїба. Але... ґазета не журить ся сим і радить голодним так само не журити ся. Щож робити... воно наче справдї теє... трохи начеб і небезпешно... ну та коли додати до соломи ще чого чи кислого молока, чи сирівцю... то можна дїтей і хорих годувати. Щож робити? зітхає „Сельскій Вѣстникъ“, треба „потерпіти“, навчає ґазета. Звичайно, терпіти селяни звикли... То може звикнуть і до соломяного хлїба. Може тисячі тих, що поживлять ся тим хлїбом, що послухають поради, »Сельскаго Вѣстника“ помруть від хлїба. Може богато батьків, материй, дїтей о-тих „хорих“ класти муть сей хлїб, сю ласку редакторів „Сельскаго Вестнїка“, але щире, чуле серце сих порадників напевне не здрігне ся, не стисне ся з болю!

— **Вибори з Борщївщини**. Доповняючий вибір соймового посла з куриї сільских громад борщівского повіта відбуде ся дня 15. с. м. Народним кандидатом на той округ є адвокат з Заліщик, др. Єронїм Калитовский, якого затвердив „Народний Комітет“. Висунений кацапами селяньский кандидат Григорий Бойчук заявив, що не кандидує і просить виборців голосувати на адвок. Калитовского.

— **Духова ріжниця полів**. В новойорскім унїверситетї »Колюмбія« пороблено богато експериментів, щоб вислїдити ріжницю духових здібностий в обох полах. Дослїди тревали чотири роки і привели до такого результату: Жіночий пол запамятує лїпше лиця і схоплює скорше понятя; мужчина має більшу голову, сильнїйшу память для почутого, скоршу силу асоцияциї, скорші рухи і більше розвинену можність оцїнювати дімензиї. В льоґічній памяти і в можности, зносити клопоти, обидва поли собі рівні. Прийшло ся також до переконаня, що студенти, які психольоґічні іспити складають найлїпше, і що 50 проц початкових студентів терплять на галюцинациї, які тревають часто через цїлий час студий.

— **Национальна сьвідомість у Татарів**. Можна би думати, що Татари — народ темний дикий, маса, яка не знає, чим она є, яка дбає лише про удержанє житя Тим часом ориєнталїст Вамбері, який перебув кількадесять лїт між Татарами, величає їх яко сьвідому народність, що числить 25 мілїонів душ населеня, удержує кількадесять власних часописий, виданих в татарскій мові, з гордощами удержує традицию давної слави татарского имени і полїтичної независимости. Татарин лише причаїв ся, замкнув ся в собі, і двигав тяжке ярмо, в яке вбрала его Росия. Переслїдуваня, які зносили Татари від московских чиновників, не дадуть ся подумати. Чиновництво хотїло перевернути Татарів в Москалїв, але своїм напором ще більше скріпило ту народність. По двіста лїтах Татари почули свободу, коли оголошено в Росиї конституцию. Тисячі з них, що приняли були православє спокою ради, повернуло назад до музулманьскої віри. Недавно радили відпоручники Татарів в Нижнім Новгородї а наради їх дали доказ, що між ними є добрі полїтики, є учені. Так пише п. Вамбері і зазначує, що в історії Росиї відограють тепер Татари непослїдну ролю.

— **На народні цїли** надіслали на руки нашої Адміністрациї:

На вакацийні оселї Вп.: А. Мельничук з Волчковець 1 К, Н. Сіяк зі Львова 3 К і о. Ів. Калиньский з Волиці комаревої 4 К.

На »Акад. Дім«: Впр. о. Ів. Любович з Острова к. Терн. 3 К.

На »Нар. Гостинницю«: Впр. о. Ів. Любович з Острова 3 К.

На »Р. Тов-о педаґ.« Вп.: о. крил. Ом. Билиньский зі Львова 1 К, о. Ів. Коцюба з Тисьмениці 0·40 К, о. Стеф. Комариньский з Лисця 2 К, о. А. Савчин з Бірчі 1·30 К, п. Ник. Сіяк зі Львова 5 К, о. Ів. Калиньский з Волиці комар. 10 К, п. Мих. Мекелита зі Звенигорода 1 К, о. Стеф. Комариньский з Лисця 2 К і о. Ол. Базюк з Яснcк 5 К.

На будову театру Впр.: о. Сем. Шпіцер з Лежанівки 1·35, о. А. Савчин з Бірчі (складку в Чит. »Просьвіти«) 8 К і о. Ів. Любович з Острова к. Терн. 3 К.

На »Руску захоронку«: Впр. о. Ів. Калиньский з Волиці комар. 6 К.

На Дім львівского »Сокола«: Впр. о. Ів. Любович з Острова 3 К.

На »Бурсу ремісничу« у Львові: Впр. о. Ол. Базюк з Ясниск 5 К.

На »Боєвий фонд«: Впр. о. А. Савчин з Бірчі 3 К.

— **Нинїшне число** виходить в подвійнім обємі.

— **Гумористичний кутик**.

Confessio.

В души я є аристократ
І пессимістів гордий брат;
Не люблю, бою ся товпи:
Чужі менї села й хлопи.
Краса — пречиста мов хрусталь
Понесла душу в синю даль
Звернула очи в божество
Стомила инше все чувство —
В менї Краси лиш ідеал
Ентузіязму будить шал.

Однак часом... Часом спімну
Своїх людий товпу чудну —
Спімну ту землю, де родив ся
Із сонцем перший раз пестив ся...
Згадаю той кровавий піт
Що там його по полях слїд;
Спімну мозоли чорних рук,
Спімну лиця блїді від мук —
Від мук житя важкого — ах!
Що стогне тихо по полях...
Спімну... І жаль возьме мене
Слеза стидлива поплине...
Мов олово тяжка вона —
Слеза горяча, — хоч одна.

Відень, 31. X. 1906.

Остап Грицай.

Та й ся якось стекла на диво
До склянки у баварське пиво.

Прим. складача.

— **Репертуар міского театру у Львові**.

В суботу вечер: »Льогенґрін«.

В недїлю попол.: »Панї Валевска«; вечер: »Солодка дівчина«.

В понедїлок: »Завзятий автомобілїст«.

Телеґрами

з дня 12. січня 1907.

Відень. Цїсар повернув вчера вечером з Будапешту.

Відень. Zeit дізнає ся, що правительство наміряє скликати всї сойми при кінци лютого, аби могли полагодити справу виборчого примусу, про що мають рішати сойми.

Відень. Deutschnat. Korr. доносить, що правительство ще не рішило ся що до речинця виборів до парляменту, але бажає перевести їх як найскорше. Поки що говорять, що вибори будуть межи 24. а 30. цьвітня с. р.

Льондон. Зі Стамбула доносять, що султан тяжко занедужав.

Петербург. Терориста, який застрілив ґен. Павлова, повішено вчерашної ночи.

Відозва.

Товариство „Шкільна Поміч в Самборі“ удержує від ряду лїт бурсу ім. св. Володимира, в котрій в сїм роцї знайшло приміщенє 66 учеників всїх шкіл народних.

Товариство се придбало реальність, побудовало власний дім о пятьох просторих комнатах, та в нім і в старих домах примістило своїх вихованків. На реальности сїй тяжить ще довг 2.500 К, котрий товариство рік-річно з одержуваних жертв амортизує.

Видїл Товариства відчував вже від кіль-

кох літ пекучу потребу побудованя на місци старих домів відповідного будинку в цїли приміщения щораз більше зголошуючого ся числа потребуючих поміщеня. Хто з Вп. читателів бачив поміщенє учеників по містах, за котре платять по 3—4 К місячно за вогкий кутик і варенє доношеної страви, хто приглянув ся близше сим обставинам, серед котрих перебуває наша молодїж по найбільшій части без відповідного надзору, сей зрозуміє інтенцию Виділу, дляч його мимо трудних обставин рішив по основнім розглянению справи, приступити вже в сїм році до будови мурованого дому, аби дати нашій молодїжи бодай здорове, тепле приміщенє і відповідний надзір, та уможливити правильну науку.

Приступаючи до будови, звертаємось до всїх родимцїв о ласкаву материяльну поміч і присиланє жертв на руки голови товариства о. Михайла Ортиньского, катехита ц. к. сем. учит., або скарбника п. Теодора Біленького, професора ц. к. сем. учит. в Самборі.

Сьвітлі Ради повітові, громадскі зверхности і комітети церковні, особливо повітів самбірского, старосамбірского, турчаньского і рудецкого просимо о вложенє до буджету громадского на рік будови бурси бодай 5 до 10 К, котрий то видаток не обтяжить зовсїм буджету громадского, а збірними силами при загальнім занятю зможемо построїти будинок, в котрім знайде приміщенє бідна молодїж.

Всечеснїйших отцїв духовних просимо о відправу на сю цїль бодай трех акафистів з поясненєм, на що суть призначені сотикові складки, а сподїємось, що нїхто з громадян не відмовить сотика, а з сотиків зложать ся десятки і сотки.

Віримо, що відозва наша знайде прихильне приняте у Вп. родимцїв, що не поскуплять часу на занятє ся збіркою, бож числячись з обставинами не жадаємо великих жертв, а сотикових, але громадних.

Громада се великий чоловік, а наша громада Богу дякувати численна, жертволюбива, тож тільки щирого занятя зі сторони сьвідомих людий, а спільними силами довершимо добре дїло.

Долучаємо коротке справоздане з замкнения рахунків, провіренних на загальних зборах дня 19. грудня:

1) Довг на реальности товариства	2.500·— К
2) Фонд збираний на будову дому, уміщений на книжочках	3.232·57 К
3) Доходи в тягу року на удержанє бурси	7.941·83 К
4) Розходи на удержанє бурси	7.708·17 К
Остає на біжучі видатки:	233·66 К

Від Виділу Товариства „Шкільна Поміч“ в Самборі 26. грудня 1906.

Сьвящ. Михайло Ортиньский, предсїдатель.
Теодор Біленький, скарбник.

НАРОДНА ГОСТИННИЦЯ.

Готель, реставрация і каварня — ріг ул. Сикстуской і Косцюшка у Львові).

Приїхали дня 11. сїчня: о. Іван Дудик з Сасова, Павло Демцьо з Борщева, о. Петро Гаранюк з жевою з Осталович і Василь Сїмович з Черновець.

— **Скарбник львівского „Сокола“** має на продаж білети до фризиєра по низьких цїнах. Провізия з білетів призначена на дохід „Сокола“.

Рух зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1906 після середно-европейского часу.

До Львова на дворець головний приходять:

З Іцкан	**12·20***, 6·10, **1·40** 5·45, 9·05*
„ Кракова	**2·31***, 5·50*, 8·45, **1·30**, 5·25, **8·40** 9·30*
„ Підволочиск	7·20, 11·45, **2·20**, 5·50, 10·30*
„ Лавочного	7·29, 11·50, 10·50*
„ Рави рускої	7·50, 4·50
„ Станиславова	8·05
„ Самбора	8·15, 1·50, 9·20*
„ Яворова	8·18, 4·37
„ Коломиї	10·05
„ Ряшева	10·35

На Підзамче.

„ Підволочиск	7·05, 11·30, **2·08**, 5·35, 10·16*

Зі Львова з головного двірця відходять:

До Кракова	**12·45***, 1·—*, **2·45**, 6·35* 10·05*
„ Іцкан	**2·51***, 6·15, 9·20, **2·40**, 10.40*
„ Підволочиск	6·20, 10·55, **2·21**, 6·15*, 9·50*
[illegible]	[illegible]
„ Лавочного	7·30, 2·30 6·25*
„ Самбора	8·55, 4·15, 10·51
„ Станиславова	9·10*
„ Белзця	10·45
„ Ряшева	4·05
„ Коломиї	3·30
„ Рави рускої	7·25*, 11·35*
„ Стрия	11·10*

З Підзамча:

„ Підволочиск	6·32, 11·07, **2·32**, 6·27*, 10·02*.

Примітка. Поїзди поспішні друковані є черенками товстими; поїзди нічні є назначені зьвіздкою. Пора нічна числить ся від 6. год. вечір до 5. год. 59 мінут рано

Звичайні білети їзди як також білети всякого иншого рода, ілюстровані провідники розклади їзди ітд. можна набувати через цїлий день в міскім бюрі ц. к. державних зелїзниць, пасаж Гавмана ч. 9.

Видає і відповідає за редакцию: **Лев Лопатиньский.** З друкарні В. А. Шийковского.